

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

אורי וישעי הגיליון התורני

כניסת שבת: 18:27
ציאת השבת: 19:21 לדעת ר"ת: 19:58

בתם פז – מיאוריט צל הפרשה

עטרת פז

מצוה לשם שמות

והנגלות לנו ולבנינו עד עולם (כט, כח)

ידוע שמצוה שנעשית שלא לשמה, אלא בכוונת התייחרות והתפארות וכו', אותה מצוה נחמסת חלילה, על ידי כח הרע, שכל קיומו מניצוץ קדושה שנופלת בשביו. ואמר על כך מרן רבנו הבן איש חי זי"ע, אם "הנסתרות", המחשבה שבלב בעת עשיית המצוה, תהיה "לה' אלוקיני", אז לא תיפול המצוה בשבי. "והנגלות" היינו מעשה המצוה, יהיה לנו ולבנינו עד עולם". נוראים הדברים.

כשנבחן מעשינו, כמה מצות זכות בטוהרתן יעלו בידינו צרופות ומזוקקות? אנו זקוקים להן כל כך ביום הדין, שיעלו ויבואו על כף הזכות להכריענו לחיים – והן בשבי כח הרע אולי אף יעלו על הכף השניה ה' ישמור, אך אל יאוש, ניתן לחלץ, להוציא בלעו מפיו.

והעצה לכך היא, אם יעשו מצוה אחת כזו לשם שמות, יוצא כל המצוות שכנגדה מן השבי. תפילה אחת בכוונה, תעורר ותחליץ את כל התפילו שנאמרו שלא בכוונה.

שיתעורר כל איש ישראל

אתם נצבים היום בלכם (כט, ט)

פירש הרב "תכלת מרדכי" זצ"ל, כידוע "היום" רמז לראש השנה (זהו קדוש ח"ב לב, ב) בו נצבים כולם לפני ה', לשוב בתשובה ולזכות במחילתו. והנה בכל ימות השנה שונים הם הגורמים המעוררים את האדם לתשובה והם ראשיכם, יש המתעוררים לתשובה על ידי המחשבה והעיון וחשבון הנפש. שבטיכם, שבט הוא שוט הלקאה, היא התשובה שמחמת יסורים. זקניכם יש המתעוררים בהגיע ימי הזיקנה, כשוך תסיסת הנעורים ומירוץ החיים ובהתקרב הקץ. שוטריכם, יש המתעוררים לה כאשר הם מתמנים להורות ולהדריך אחרים, התובעים מהם: קשוט עצמך תחילה ואח"כ קשוט אחרים (ב"מ ק:), אבל כל זה, בכל ימות השנה, לקראת יום הדין, אין מעורר חזק יותר מהדין הצפוי ותוצאותיו. לקראתם צריך שיתעורר כל איש ישראל...

עוד נוסף פירוש לפסוק אתם נצבים, כפי שדרש הגאון הצדיק רבי שלום הכהן זצ"ל (מחכמי גרבא) על פי הגמרא במסכת סוטה (מב.), כי כת שקרנים אינם מקבלים פני שכינה, שנאמר בתהלים (קא, א) דובר שקרין לא יכון לנגד עיניי, לפיכך "אתם" אותיות אמת. זה התנאי להיותכם נצבים לפני ה'.

לאחר ששמעו ישראל מאה קללות חסר שנים, שנמנו בפרשת כי תבוא (פרט למ"ט הקללות שקרינו בפרשת בחקתי), נתפחדו ופניהם נהפכו לירקון מרוב פחד. ואמרו מי יכול לעמוד בכל אלו הקללות, מיד קרא אותם משה והיה מפייסם בדברים ואמר להם "אתם נצבים היום כולכם". לא זו בלבד שלא תפלו אלא יהיה לכם יציבות וקיום, שנכנסתם בברית. שכן לא כאומות העולם עם ישראל. שכן אומות העולם בשעה שבאים עליהם יסורים הם מבעטים ואינם מזכירים שמו של הקב"ה, כמו שנאמר בתהלים (עט) "שפוך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך ואשר בשמך לא קראו". ואילו ישראל כשיסורים באים עליהם הם נכנעים. שנאמר "כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא". היינו כשהקב"ה עושה לי ישועה ואני מרים את הכוס הישועה אני קורא בשם ה', ואף גם ח"ו ב"צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא".

וכך אמר משה לישראל, הקללות, היינו היסורים, הם מעמידים אתכם ונותנים לכם קיום. כמו שנאמר למען נסותך להטיבך באחריתך. וכבר אמרו חז"ל נאמרה ברית במלח ונאמרה ברית ביסורים, מה מלח מקיים את הבשר שלא יסריח, כך היסורים מקיימים את ישראל. וזהו שאמר להם "אתם", רק לכם יש תקומה ולא לעכו"ם. משל למה הדבר דומה לאבן גדולה שהיתה מוטלת בתוך הרחוב. וכל מי שהיה רואה עצמו גבור היה בא ומתגושש עמה. וסופה שהיתה נופלת עליו והורגת אותו והאבן עומדת במקומה. כך הגוים משעבדים את ישראל והם קיימים לעולם, שנאמר אשים את ירושלים אבן מעמסה (זכריה יב).

ועוד אמרו חז"ל משל לשתי תמונות, האחת היתה עשויה שעוה והשניה עשויה זהב. ולמראית עין היו שתייהן דומות זו לזו. וכיצד נתברר איזו של שעוה ואי זו של זהב, שהציתו בהם אש. זו שהיתה של שעוה אבדה מיד ואותה שהיתה של זהב נתקיימה. אף כאן אומר משה רבנו מפי הגבורה: אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלוקיכם. אע"פ שאתם לפני ה' אלוקיכם שהוא אש אוכלה, אתם נצבים וקיימים. אבל אומות העולם כשעוה הם ואינם יכולים לעמוד בפני הקב"ה. ולכן נאמר לשון נצבים ולא עומדים, כי לשון נצבים מורה על הצבה וקיום, וזכו ישראל לכך רק עכשיו, שכן במעמד הר סיני היו גם הערב רב, אבל עכשיו לאחר שעברו ארבעים שנה ומתו כולם במגפה, בתבערה ובמסה ובקברות התאוה, נשארו ישראל לבדם והיו להם יציבות וקיום. וזה שאומר משה לישראל, "אתם נצבים היום כלכם", שאין בכם שום ערוב. ראשיכם שבטיכם וגו' כל איש ישראל, כולכם שייכים לישראל. ועוד אמר להם משה מתי תזכו להיות נצבים ועומדים, כשתהיו אגודה אחת. וזהו שנאמר "כולכם".

ד"ר לעי"נ הגה"צ רבי שמעון גבאי בן רחל, הגה"ק רבי נסים פריץ בן סוליקה זצ"ל
לעי"נ ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
נתרם על ידי המשפחה

הליכות מלבי

נושא: הלכות ראש השנה

קומי אורי - מעשה לשבת

מעשה באיכר סבל שהעמיס על עגלתו את יבול שדהו, ערמות אלומות לאין מספר. וביקש להכניס לגורנו. פתח את דלתות המחסן ומשך ברסן ססיו. הסוסים נכנסו פנימה אבל העגלה נתקעה. היא היתה טעונה תבואה בגובה עצום, ופתח הגורן היה נמוך מדי בשבילה. הכה האיכר הסכל בסוסים ללא הפסק, אבל העגלה לא הצליחה להיכנס. עבר שם ליץ אחד ואמר: למה תכה את סוסיך לשוא, האם אינך רואה שהמעטן גדול מן הפתח? השיבו האיכר: ומה אעשה? השיבו הליץ: קנה ממני בסכום הגון משקפת המגדילה כל דבר לאין ערוך, הבט בה על הפתח – והוא יהיה גבוה, כך תוכל להכניס את העגלה ללא כל מאמץ. האיכר שמח שמחה גדולה וקנה במחיר גבוה את משקפת הפלא, והליץ פנה והליך לדרכו.

הביט האיכר בפתח מבעד למשקפת, ואכן הפתח גבה פלאים. משך האיכר ברסן בסוסים כשהוא מביט במשקפת, אך הם לא משו ממקומם. הכה אותם ולשוא... תמה והשתומם הלא הפתח גדול, ומדוע א"כ העגלה אינה זזה החל לצעוק בקול גדול אל הליץ הנוכל המתרחק: ענהו הנוכל: שוטה הלא תבין, הפתח אמנם גדל, אבל אם תביט באותה משקפת גם על העגלה והתבואה תראה שגם הם גדלו בהתאם. הביט האיכר במשקפת על התבואה, וראה שאמנם כן הוא, הפתח גבה אך גם התבואה גדלה והכל נשאר כשהיה. צעק לנוכל ואמר: א"כ לא הועלת לי מאומה, קח את המשקפת והשב לי את כספי. צעק אליו הנוכל בתשובה: לא כך, כשאתה מביט בתבואה עליך להפוך את המשקפת לצד המקטין שלה, והכל יבא על מקומו בשלום. הוא המתין רגע, עד שהפך האיכר את המשקפת והביט בתבואה – ואכן היא קטנה לגודל מזערי. פניו של האיכר קרנו, והנוכל המשיך בדרכו ונעלם מן העין.

הביט האיכר בריכוז בעד המשקפת המקטינה על מטען התבואה, ומשך ברסן הסוסים. הם משכו בעולם – ולשווא, הרים עליהם את שוטו והצליף בהם – ומאומה. עד האיכר אובד עצות, ולא הבין מה ארע כאן הוא מביט בתבואה בצד האחד של המשקפת והיא קטנה עד מאוד, הופך את המשקפת ומביט בפתח – והוא גדול עד מאוד, הפתח גדול והתבואה קטנה במשקפת, א"כ פלא הוא מדוע התבואה אינה נכנסת... ואין את מי לשאול, כי הנוכל שמכר לו את משקפת הפלאים נעלם.

עבר אדם פיקח, וראהו מסתכל כך ומתבונן כך, ומצליף בשוטו בלא תכלית. אמר לו: הוי שוטה נבער, הפסק! הלא תבין שהמשקפת לא תשנה את המציאות. הלא תבין שאי אפשר להסתכל על הפתח מצד זה ועל התבואה מצד אחר. אמר האיכר: ומה אעשה? ענהו הפיקח: אין פשוט מזה, הסר מן התבואה עד לגובה הפתח ואז תכנס העגלה בקלות.

הַמְעַשֶׂה אֵנוּ שְׁלוּוֵי נֶפֶשׁ, עַל אִף הַתּוֹדֵעָה שֶׁבְּמוֹחָנוּ שֶׁהֵנָּה בְּאִים אֲנוּ לְיוֹם הַדִּין עִם עֵגְלָה מְלֵאָה עוֹנוֹת לְמַעַלָּה רֹאשׁ, בְּאִיּוֹ זְכוֹת וּבְאִיּוֹהָ טִיעוֹן סְבוּרִים אֲנוּ שְׁנוּכָל לְהִכָּנֵס בְּשַׁעְרֵי הַרְחָמִים וְהַרְצוֹן? וְהַתְּשׁוּבָה הִיא שִׁיעוּר הָרַע מִכֹּחַ לֵנוּ מִשְׁקַפַּת פְּלֵאִים, מִצַּד אֶחָד הִיא מְגַבִּיחָה לְאִין שִׁיעוּר אֶת שַׁעְרֵי הַרְחָמִים וְהַסְּלִיחוֹת, וּמִן הַצַּד הַשֵּׁנִי הִיא מְקַטֵּינָה וּמוֹזְעִירָה אֶת עוֹנוֹתֵינוּ עַד שֶׁכִּמְעַט הֵם נִעְלָמִים מִן הָעֵינַי, בְּאֹפֶן כֹּזֵה אִין כָּל סִיבָה מְדוּעַ הָעֵגְלָה לֹא תִעָבֵר בְּקִלּוֹת. וּכְמוֹבֵן שׁוֹזֵה תְּרַמֵּית עֲצֻמִּית. יֵשׁ לֵנוּ אִיפּוֹא לִינוּחַ אֶת מִשְׁקַפַּת הַתְּרַמִּית וְלִהְיוֹת כְּנוֹנָה, וְלִהְיוֹן שַׁעַד שֶׁלֹּא נִסִּיר אֶת הָרַע הָעוֹנוֹת מִן הָעֵגְלָה עַיִ תְּפִילָּה תְּשׁוּבָה וְצַדִּיקָה – אִין הָעֵגְלָה יִכְוֹלָה לְעוֹבֵר. (מְחֹזֵר אִישׁ מִצְּלִיחַ)

יש נוהגים ללכת בערב ראש השנה לבית הקברות. ואמרו בגמרא במסכת תענית (דף טז:). למה יוצאים לבית הקברות בתענית ציבור? לומר, הרי אנו נחשבים כמו מתים, וכדי שהמתים יבקשו עלינו רחמים. ועוד אמרו רבותינו, מפני מה נסתתר קברו של משה רבנו מעיני בשר ודם? מפני שגלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא שבית המקדש עתיד להחרב וישראל יגלו מארצם, ואם יבאו לקברו של משה רבנו ויעמדו בכביה ויתחננו למשה לעמוד בתפילה בעדם, יעמוד משה ויבטל את הגזירה, מפני שחביבים צדיקים במתתם יותר מבחייהם. ולפיכך יש נוהגים להתפלל אצל קברי הצדיקים, ובפרט בערב ראש השנה. וכן כתב הרמ"א בהלכות ראש השנה, שבערב ראש השנה הולכים לבית הקברות להרבות שם בתפילות.

אלא שכתבו האחרונים, שההולך לבית הקברות, לא ישים מגמתו נגד המתים, שכאלו הם יושיעו אותו ויעזרו לו, אלא יבקש רחמים מהשם יתברך בזכות הצדיקים שוכני עפר. ואם ירצה יוכל לבקש מן הנפטר שיהיה לו למליץ טוב, לבקש עליו רחמים מהשם יתברך.

ומכל מקום צריך שיעשה הכל במידה הנכונה, כי לפעמים הנזק היוצא מכניסה לבית הקברות הוא רב על התועלת שבו, מפני שידוע על פי דברי המקובלים, שהנכנס לבית הקברות יכולת להדבק בו כל מיני טומאות רעות. וידוע שהגאון רבי אליהו מוילנא זצ"ל, היה נמנע מהליכה לבית הקברות, וכשהגיע יום האזכרה של אמו, שכונדע היה מכבדה מאד, בקשהו שילך לקברה כנהוג כיום אזכרתה, שבודאי דבר זה יגרום לה נחת רוח, והגאון סירב ללכת לשם, באמרו, שאף שבודאי בואו לקברה יעשה לה נחת רוח, מכל מקום הוא יזקק מכך מאד. וכן נהג מרן רבנו עובדיה יוסף שליט"א, שביום האזכרה של פטירת אביו ע"ה, נמנע מללכת לקברו, ואמר שטוב יותר אם ילמד יותר בכיתו, ובזה יגרום יותר נחת רוח לאביו (אולם כיום האזכרה של אשתו נוהג ללכת לקברה). ומכל מקום במקום שקבורים שם רק צדיקים, כמו קבר הרמב"ם וכדומה, נראה שלא שייך כל זה, והכל כתורה יעשה.

דרך תשובה

אמרו חז"ל (יומא פז): "כל המעביר על מידותיו, מעבירין לו על כל פשעיו". ולכן המוחל לא יהיה אכזרי מלמחול לחברו, שהרי אם אינו רוצה למחול לחברו, אף לו לא ימחלו מן השמיים, אלא ימחל בלב שלם ובנפש הפיצה. ואם כוונתו לטובת מבקש המחילה, כגון אם עושה כן כדי שייכנע לב חבירו, ואל ישוב עוד לכסלה, רשאי שלא למחול לו מייד. וכן אם מכוון לטובת עצמו, שחושש פן ירע לו אם ימחול לחברו, רשאי שלא למחול מייד. ואם הוציא על חברו שם רע, אינו חייב למחול לו. ומכל מקום, טוב למחול גם בזה. (מתוך "אוצרות יוסף")

כב' מורנו ורבנו ועט"ר הרה"ג ר' אורי סבן שליט"א ורעייתו וב"ב תלמידיו ושומעי לקחו, וקוראי העלון די בכל אחר ואחר, ברכת שנה טובה ומבורכת, שנת תורה ויראה, שנת בריאות איתנה, שנת גאולה וישועה, שנה שימלא ה' משאלות לבכם לטובה ולברכה, מאת העורך יצ"ו